

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЛОДООВОЧІВНИЦТВА І ВИНОГРАДАРСТВА

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук

/Остапець Ю.О./

«19» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	013 Початкова освіта
Предметна спеціальність (Спеціалізація) (за наявності)	-
Освітня програма	Початкова освіта
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Методика навчання природничої освітньої галузі» для здобувачів вищої освіти галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта освітньої програми Початкова освіта

Розробники: к.б.н., доц. кафедри плодощовчівництва і виноградарства Попович Г.Б.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри плодощовчівництва і виноградарства

протокол № 12 від « 8 » 06 20 23 р.

Завідувач кафедри СШ Козубовська І.В.

Схвалено науково-методичною комісією біологічного факультету

протокол № 8 від « 29 » 06 20 23 р.

Голова науково-методичної комісії Ремеш Ремеш О.О. Прізвище та ініціали

© Попович Г.Б., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	2-ий	3-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 5 аудиторних –74 самостійної роботи студента – 76	4-ий	6-ий
	Лекції:	
	38	10
	Практичні (семінарські):	
	36	8
Вид підсумкового контролю: усна відповідь	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	76	132

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «**Методика навчання природничої освітньої галузі**» є оволодіння майбутніми фахівцями початкової освіти методами і прийомами формування природничих знань у молодших школярів для подальшого використання в практичній діяльності на принципах Державного стандарту початкової освіти і вимог Концепції НУШ.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальних компетентностей:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-4. Здатність працювати в команді.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-7. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

Фахових компетентностей:

СК-1. Здатність спілкуватися державною та іноземною мовами як усно, так і письмово.

СК-3. Здатність до інтеграції та реалізації предметних знань як основи змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-5. Здатність до проєктування осередків навчання, виховання й розвитку здобувачів початкової освіти.

СК-7. Здатність до моделювання змісту відповідно до очікуваних результатів навчання, добору оптимальних форм, методів, технологій та засобів формування ключових і предметних компетентностей молодших школярів у процесі вивчення освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти: мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної.

СК-11. Здатність до здійснення профілактичних заходів щодо збереження життя та здоров'я учнів початкової школи, до надання їм до медичної допомоги, до протидії та попередження булінгу, різних проявів насильства.

СК-13. Здатність працювати в полікультурному середовищі.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «**Методика навчання природничої освітньої галузі**» є опанування таких навчальних дисциплін (НД) освітньої програми (ОП):

ОК 13 Основи природознавства

ОК 34 Педагогічно-польова практика

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «**Методика навчання природничої освітньої галузі**» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.	ПРН 6
Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.	ПРН 7
Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.	ПРН 8
Використовувати в освітній практиці різні прийоми формуального, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.	ПРН 10
Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.	ПРН 12
Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.	ПРН 14
Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.	ПРН 15
Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.	ПРН 16

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Методика навчання природничої освітньої галузі**»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
знати: організацію наукової, методичної та навчальної діяльності вчителя початкової школи; методику організації навчально-виховного процесу, вимоги до проведення всіх типів уроків з природничої освітньої галузі. вміти: аналізувати типові програми і діючі підручники природничої освітньої галузі для учнів 1-4 класів; організовувати власну науково-пошукову та самостійну роботу, навчально-пізнавальну та виховну діяльність молодших школярів; будувати і проводити сучасний урок з природничих наук для учнів початкових класів як цілісну, складну, динамічну систему, основними складовими якої є організаційний, дидактичний, психологічний, методичний, виховний та санітарно-гігієнічний аспект.	ПРН 6
вміти: формувати вміння адаптувати знання з основ природознавства до особливостей сприймання молодшими школярами залежно від їх вікових та індивідуальних особливостей; застосувати методику формування природничих уявлень і понять в учнів початкових класів; забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів; формувати в учнів початкових класів мотивацію до навчання природничої освітньої галузі.	ПРН 7
вміти: організувати професійну діяльність на уроці, яка передбачає постановку доцільної та раціональної мети і завдань навчання, мотивацію спільної діяльності вчителя і учня, планування, діагностування, прогнозування, стимулювання навчання дитини.	ПРН 8
вміти: оцінювати навчальні досягнення учнів початкових класів у процесі навчання предметів природничої галузі.	ПРН 10
вміти: володіти методами і прийомами навчання природничої освітньої галузі в початковій школі; розуміти різні підходи до класифікації методів і форм організації навчання; оцінювати, обирати і здійснювати оптимальне поєднання сучасних методів навчання і навчальних технологій; обґрунтовувати ефективність вибору засобів наочності відповідно до дидактичної мети уроку; моделювати уроки природничої галузі із застосуванням інноваційних педагогічних технологій навчання та визначати їх навчально-методичне забезпечення.	ПРН 12
вміти: застосовувати ігрові ситуації в навчальному процесі на уроках природничої освітньої галузі, створювати атмосферу творчості, можливості для активного спілкування молодших школярів; забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їх можливостей.	ПРН 14
вміти: організовувати індивідуальну, групову та фронтальну діяльність молодших школярів у процесі навчання природничих наук для забезпечення збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти.	ПРН 15
вміти: формування загальної наукової картини навколишнього світу в молодших школярів, засвоєння норм і правил моралі, екологічної грамоти і свідомості, шанобливого ставлення до природи під час проведення уроку; формування навички педагогічної культури, етики вчителя, правил поведінки у нестандартних та конфліктних ситуаціях, що можуть виникнути під час занять.	ПРН 16

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: іспит, модульна контрольна робота, виконання практичних робіт та самостійної роботи.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Поточний контроль здійснюється на основі модульних контролів. Модульний контроль складається з поточного контролю і модульного контрольного оцінювання.

Форми поточного контролю: оцінювання засвоєння теми відбувається за допомогою усного опитування – загальні питання, співбесіда (максимально 5 балів) та захисту практичної роботи (максимально 5 балів) – за традиційною системою студенту присвоюють бали: «5» – 5 балів, «4» – 4 бали, «3» – 3 бали, «2» – 0 балів. Сума від усного опитування та захисту практичної роботи складає оцінку за поточний контроль.

Форма модульного контролю: усне опитування чи комп'ютерне тестування.

Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань – захист (презентація) за результатами виконання завдання самостійної роботи.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит (загальні питання).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Модуль 1.

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	C/P		
5	5	5	5	5	5	5	5	10	50	100

Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.

Тема 2. Структура і зміст навчального матеріалу природничої освітньої галузі в початковій школі.

Тема 3, 4. Методика формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи.

Теми 5. Словесні методи навчання.

Тема 6. Наочні методи дослідження.

Тема 7. Практичні методи навчання.

Тема 8. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.

Модуль 2.

Поточне оцінювання та самостійна робота										Модульна контрольна робота	Сума	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	C/P		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	10	40	100

Тема 1. Використання проблемного навчання природничої галузі в початковій школі.

Тема 2. Використання дидактичних ігор на уроках природничої освітньої галузі.

Тема 3. Використання проєктної технології на уроках природничої галузі

Тема 4. Урок засвоєння нових знань.

Тема 5. Комбінований урок.

Тема 6. Предметний урок.

Тема 7. Уроки природничої освітньої галузі, проведені у нестандартній формі.

Тема 8. Урок узагальнення і систематизації знань.

Тема 9. Особливості та роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу.

Тема 10. Позаурочна та позакласна робота природничої освітньої галузі.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	8	20	10	25
Усне опитування при тематичному оцінюванні	8	20	10	25
Реферат чи презентація виконаного завдання	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Усне опитування – загальні теоретичні питання у формі співбесіди. Всього в сумі максимально 50 балів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C	задовільно	
64 - 73	D		
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1.

Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.

Предмет і завдання методики навчання природничої освітньої галузі та її зв'язок з іншими науками. Історія встановлення методики навчання природничої галузі. Методи наукового дослідження.

Тема 2. Структура і зміст навчального матеріалу природничої освітньої галузі в початковій школі.

Процес навчання, характеристика його компонентів. Структура процесу навчання. Закономірності процесу навчання. Загально-дидактичні та спеціальні принципи навчання. Державний стандарт природничої освітньої галузі. «Я досліджую світ» – інтегрований навчальний курс у початковій школі. Inquiry-based learning – навчання-дослідження на основі запитів учнів. Аналіз типових навчальних програм. Аналіз діючих підручників.

Тема 3. Методика формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи.

Методика організації засвоєння знань. Процес пізнання. Уявлення про предмети і явища природи. Природничі уявлення. Методика формування природничих уявлень в учнів початкової школи. Утворення уявлень шляхом спостережень. Утворення уявлень на основі описів. Формування спеціальних і загально-природничих понять. Природничі поняття як форма засвоєння знань, їх характеристика. Загальні принципи формування понять. Дотримання принципу наступності під час формування понять. Розвиток самостійності учнів при формуванні понять. Уміння. Навички. Класифікація вмінь. Методика формування вмінь і навичок в процесі навчання. Індивідуалізація у процесі навчання природничої освітньої галузі. Види диференціації завдань.

Тема 4. Методи та прийоми організації процесу навчання у методиці природничої освітньої галузі.

Дидактична суть методу навчання, структура та загальна характеристика. Класифікація загально-дидактичних методів навчання. Методи організації процесу навчання у методиці природничої освітньої галузі в початковій школі. Поняття про прийоми організації навчання природничої галузі.

Поняття про словесні методи навчання. Бесіда та її види. Методичні вимоги до застосування бесіди. Види запитань, вимоги до них. Розповідь та її види. Методичні вимоги до застосування розповіді. Роль розповіді у вивченні природничої галузі. Опис та пояснення. Використання наочних посібників при словесних методах навчання.

Поняття про наочні методи дослідження. Дослід як метод навчання. Поняття досліду. Види досліду, їх сутність. Методика використання дослідів на уроках в початковій школі. Дотримання правил техніки безпеки при проведенні дослідів. Класифікація наочних методів навчання, демонстрування й ілюстрування на уроках.

Поняття про практичні методи навчання. Методи самостійної роботи учнів. Поняття про спостереження як провідний метод у вивченні природознавства. Сутність спостереження, його структура. Класифікація спостережень. Підготовка вчителя до проведення спостережень. Експеримент. Практичні роботи, їх види і сутність. Розпізнавання і визначення об'єктів.

Тема 5. Засоби наочності та методика їх використання на уроках природничої освітньої галузі в початковій школі.

Засоби наочності та їх загальна характеристика. Дидактичні цілі використання засобів наочності. Загальні вимоги до методики використання засобів наочності. Натуральні засоби наочності (об'єкти живої і неживої природи). Образотворчі засоби наочності. Аудіовізуальні засоби наочності. Моделювання як навчальна діяльність.

Тема 6. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.

Значення й загальна характеристика матеріальної бази навчання природничої освітньої галузі. Куток живої природи: особливості та вимоги до нього. Використання його об'єктів на уроках в початковій школі. Краєзнавчий куток. Навчально-дослідна ділянка. Організація роботи на навчально-дослідній ділянці природничої освітньої галузі. Географічний майданчик, його влаштування та обладнання.

Модуль 2.

Тема 1. Інноваційні методи в процесі навчання природничої освітньої галузі.

Інтерактивні методи навчання. Ефективність інтерактивного навчання. Інтерактивний урок, його структура.

Методика використання проектної технології на уроках природничої галузі. Сутність проектної діяльності. Види проектів. Методичні вимоги до навчального проекту. Організація проектної діяльності.

Методика використання проблемного навчання природничої галузі в початковій школі. Методична різноманітність проблемних завдань. Метод проблемного викладу. Евристичний (часково-пошуковий) метод. Дослідницький метод навчання.

Методика використання дидактичних ігор на уроках природничої освітньої галузі. Поняття дидактичної гри, роль і мета дидактичної гри в навчанні молодших школярів. Вимоги до проведення дидактичних ігор. Основні етапи дидактичної гри. Види дидактичних ігор в початковій школі, їх сутність. Методика використання гри і цікавих завдань на різних етапах уроку. Підготовка вчителя до проведення дидактичних ігор під час уроку природничої освітньої галузі у початковій школі. Вибір та оптимальне поєднання методів у процесі навчання природознавства.

Тема 2. Форми організації навчально-виховного процесу природничої освітньої галузі у початковій школі.

Поняття форм організації навчання. Класифікація форм організації навчання. Урок як основна форма організації процесу навчання. Проблематика сучасного уроку. Критерії сучасного уроку. Вимоги до проведення сучасного уроку (вимоги до підготовки і організації уроку; вимоги до змісту уроку і процесу навчання; вимоги до техніки проведення уроку). Підготовка вчителя до уроку. Планування уроку. Типи і структура уроків.

Комбінований урок: особливості, структура, завдання кожного етапу уроку.

Предметний урок. Специфіка і структура предметного уроку. Методика проведення предметного уроку.

Уроки засвоєння нових знань. Специфіка і структура, методика проведення уроку засвоєння нових знань.

Урок узагальнення і систематизації знань. Специфіка і структура уроку узагальнення і систематизації знань. Структура уроку застосування знань і вдосконалення вмінь.

Урок формування вмінь і навичок: специфіка і структура уроку.

Уроки природничої освітньої галузі, проведені у нестандартній формі: урок-вікторина, урок-КВК, урок-конференція, урок-подорож, урок «милування природою», уроки мислення.

Інтегровані уроки. Елементи змісту інтегрованих уроків.

Позаурочна робота природничої освітньої галузі, її види. Значення і завдання позаурочної роботи.

Методика організації домашньої навчальної роботи. Літні завдання.

Позакласна робота природничої освітньої галузі. Види позакласної роботи, їх сутність. Позакласне читання у процесі вивчення природничої галузі.

Тема 3. Особливості та роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу.

Роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу учнями початкової школи. Види екскурсій (за змістом, об'єктом вивчення, дидактичною метою). Природничо-наукові екскурсії. Екскурсії в соціальне оточення. Виробничі екскурсії. Екскурсії історичними місцями. Екологічні екскурсії. Віртуальні екскурсії. Методика проведення екскурсій з курсу «Я досліджую світ». Вимоги до організації екскурсій. Урок-екскурсія: структура і специфіка. Організація уроку-екскурсії. Проведення екскурсії та підведення підсумків.

Тема 4. Методика проведення повторення в процесі навчання. Контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.

Повторення в процесі навчання, методика його проведення. Методи закріплення знань й умінь учнів, їх види і сутність.

Контроль навчальних досягнень учнів початкової школи як невід'ємна складова процесу навчання. Функції, види та форми контролю в початковій школі. Педагогічні вимоги до контролю навчальних досягнень учнів. Основні аспекти процесу оцінювання. Самооцінювання. Технологія портфоліо.

Тема 5. Екологічна освіта учнів початкової школи на уроках природничої освітньої галузі.

Формування екологічної культури учнів початкової школи як психолого-педагогічна проблема. Принципи формування екологічної культури молодших школярів. Шляхи удосконалення процесу екологічного виховання учнів початкових класів під час вивчення галузі

природознавства. Формування екологічного та економічного мислення, патріотичного та морального виховання.

Тема 6. Особливості навчання учнів природничої освітньої галузі і сільськогосподарської праці в малочисельній школі.

Малокомплектна початкова школа. Комплектація класів в малокомплектній школі. Вимоги до складання розкладу уроків у малокомплектній школі. Умови організації навчально-виховного процесу у малокомплектній школі. Основні завдання малокомплектних початкових шкіл. Типи уроків галузі природознавства в малокомплектній школі, їх особливості. Організація самостійної роботи в малокомплектній школі під час вивчення природничої галузі. Організація екскурсій.

6.2. Структура навчальної дисципліни Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
6-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.	9	2	2	-	-	5
Тема 2. Структура і зміст навчального матеріалу природничої освітньої галузі в початковій школі.	10	2	2	-	-	6
Тема 3. Методика формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи.	15	4	4	-	-	7
Тема 4. Методи та прийоми організації процесу навчання у методиці освітньої галузі природознавства.	18	4	6	-	-	8
Тема 5. Засоби наочності та методика їх використання на уроках природничої освітньої галузі в початковій школі.	8	2	-	-	-	6
Тема 6. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.	9	2	2	-	-	5
Контроль засвоєння модуля 1.	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль 1	71	18	16	-	-	37
Модуль 2						
Тема 1. Інноваційні методи в процесі навчання природничої освітньої галузі.	20	6	6	-	-	8
Тема 2. Форми організації навчально-виховного процесу природничої освітньої галузі у початковій школі.	24	4	12	-	-	8
Тема 3. Особливості та роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу.	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Методика проведення повторення в процесі навчання. Контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.	8	2	-	-	-	6
Тема 5. Екологічна освіта учнів початкової школи на уроках природничої освітньої галузі.	8	2	-	-	-	6

Тема 6. Особливості навчання учнів природничої освітньої галузі в малочисельній школі.	7	2	-	-	-	5
Контроль засвоєння модуля 2.	2	2	-	-	-	-
Разом за модуль 2	79	20	20	-	-	39
Разом за семестр	150	38	36	-	-	76

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
8-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.	9	-	-	-	-	9
Тема 2. Структура і зміст навчального матеріалу природничої освітньої галузі в початковій школі.	11	-	-	-	-	11
Тема 3. Методика формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи.	17	2	2	-	-	13
Тема 4. Методи та прийоми організації процесу навчання у методиці освітньої галузі природознавства.	21	2	2	-	-	17
Тема 5. Засоби наочності та методика їх використання на уроках природничої освітньої галузі в початковій школі.	10	-	-	-	-	10
Тема 6. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.	11	2	-	-	-	9
Разом за модуль 1	79	6	4	-	-	69
Модуль 2						
Тема 1. Інноваційні методи в процесі навчання природничої освітньої галузі.	17	2	-	-	-	15
Тема 2. Форми організації навчально-виховного процесу природничої освітньої галузі у початковій школі.	17	-	2	-	-	15
Тема 3. Особливості та роль екскурсій у пізнанні навколишнього світу.	12	2	2	-	-	8
Тема 4. Методика проведення повторення в процесі навчання. Контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.	8	-	-	-	-	8
Тема 5. Екологічна освіта учнів початкової школи на уроках природничої освітньої галузі.	8	-	-	-	-	8
Тема 6. Особливості навчання учнів природничої освітньої галузі в малочисельній школі.	9	-	-	-	-	9
Разом за модуль 2	71	4	4	-	-	63
Разом за семестр	150	10	8	-	-	132

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Модуль 1			
1	Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.	2	-
2	Аналіз змісту навчальної програми природничої освітньої галузі в початковій школі.	2	-
3	Методика формування природничих уявлень та понять.	4	2
4	Застосування методу бесіди на уроках природничої освітньої галузі.	2	2
5	Методика використання методу досліджу на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ».	2	-
6	Спостереження як основний метод дослідження природи в початковій школі.	2	-
7	Осередок живої природи для проведення дослідів.	2	-
Разом за модуль 1		16	4
Модуль 2			
1	Методика використання проблемного навчання на уроках природничої освітньої галузі в початковій школі.	2	-
2	Методика використання дидактичних ігор на уроках природничої освітньої галузі.	2	-
3	Методика використання методу проєктів на уроках інтегрованого курсу «Я досліджую світ»	2	-
4	Організація та методика проведення уроку засвоєння нових знань.	2	-
5	Організація та методика проведення комбінованого уроку.	2	2
6	Організація та методика проведення предметного уроку.	2	-
7	Організація та методика проведення нестандартного уроку.	2	-
8	Організація та методика проведення уроку узагальнення і систематизації знань.	2	-
9	Організація та методика проведення уроку-екскурсії.	2	2
10	Методика проведення позаурочної та позакласної роботи природничої освітньої галузі у початкових класах.	2	-
Разом за модуль 2		20	4
Разом		36	8

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Методика навчання природничої освітньої галузі як педагогічна наука.	5	9
2	Структура і зміст навчального матеріалу природничої освітньої галузі в початковій школі.	6	11
3	Методика формування природничих уявлень і понять в учнів початкової школи.	7	13
4	Методи та прийоми організації процесу навчання у методиці природничої освітньої галузі.	8	17
5	Засоби наочності та методика їх використання на уроках природничої освітньої галузі в початковій школі.	6	10
6	Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.	5	9
7	Інноваційні методи в процесі навчання природничої освітньої галузі.	10	17
8	Форми організації навчально-виховного процесу природничої освітньої галузі у початковій школі.	10	17
9	Методика проведення повторення в процесі навчання. Контроль і оцінювання навчальних досягнень молодших школярів.	7	10
10	Екологічна освіта учнів початкової школи на уроках природничої освітньої галузі.	6	10
11	Особливості навчання учнів природничої освітньої галузі в малочисельній школі.	6	9
Разом		76	132

Перелік питань, які виносяться на засвоєння модуля 1.

1. Предмет і завдання методики навчання природничої освітньої галузі та її зв'язок з іншими науками.
2. Історія розвитку методики навчання природничої галузі.
3. Загально-дидактичні та спеціальні принципи навчання.
4. Аналіз типових навчальних програм (під керівництвом О. Савченко та Р. Шияна).
5. Уявлення про предмети і явища природи. Методика формування природничих уявлень в учнів початкової школи.
6. Утворення уявлень шляхом спостережень.
7. Утворення уявлень на основі описів.
8. Природничі поняття як форма засвоєння знань, їх характеристика. Загальні принципи формування понять.
9. Дотримання принципу наступності під час формування понять.
10. Розвиток самостійності учнів при формуванні понять.
11. Уміння, класифікація вмій. Методика формування вмій і навичок в процесі навчання.
12. Уміння аналізувати та порівнювати об'єкти природи.
13. Уміння виділяти істотні ознаки.
14. Уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки у природі.
15. Уміння класифікувати об'єкти природи.
16. Уміння різнобічно аналізувати об'єкти природи.
17. Уміння формулювати пізнавальні питання.
18. Формування уміння доводити судження.
19. Індивідуалізація у процесі навчання природничої освітньої галузі.

20. Поняття про словесні методи навчання. Бесіда та її види. Методичні вимоги до застосування бесіди.
21. Види запитань, вимоги до них.
22. Розповідь та її види, методичні вимоги до її застосування. Роль розповіді у вивченні природничої освітньої галузі. Опис та пояснення.
23. Поняття про наочні методи дослідження.
24. Дослід як метод навчання. Види дослідів, їх сутність. Методика використання дослідів на уроках в початковій школі.
25. Класифікація наочних методів навчання, демонстрування й ілюстрування на уроках.
26. Поняття про практичні методи навчання. Практичні роботи, їх види і сутність.
27. Поняття про спостереження як провідний метод у вивченні природознавства. Сутність спостереження, його структура.
28. Класифікація спостережень. Підготовка вчителя до проведення спостережень.
29. Методи самостійної роботи учнів.
30. Засоби наочності та їх загальна характеристика. Загальні вимоги до методики використання засобів наочності.
31. Натуральні засоби наочності (об'єкти живої і неживої природи).
32. Куток живої природи: особливості та вимоги до нього. Використання його об'єктів на уроках в початковій школі.
33. Географічний майданчик, його влаштування та обладнання.

Перелік питань, які виносяться на засвоєння модуля 2.

1. Інтерактивні методи навчання. Ефективність інтерактивного навчання.
2. Інтерактивний урок, його структура.
3. Методика використання проектно-технології на уроках природничої галузі.
4. Види проєктів. Методичні вимоги до навчального проєкту.
5. Методика використання проблемного навчання природознавства в початковій школі. Методична різноманітність проблемних завдань.
6. Метод проблемного викладу. Евристичний (часково-пошуковий) метод. Дослідницький метод навчання.
7. Методика використання дидактичних ігор на уроках природничої освітньої галузі.
8. Поняття дидактичної гри, роль і мета дидактичної гри в навчанні молодших школярів. Вимоги до проведення дидактичних ігор.
9. Методика використання гри і цікавих завдань на різних етапах уроку.
10. Підготовка вчителя до проведення дидактичних ігор під час уроку природничої освітньої галузі у початковій школі.
11. Урок як основна форма організації процесу навчання. Проблематика сучасного уроку. Критерії сучасного уроку.
12. Вимоги до проведення сучасного уроку (вимоги до підготовки і організації уроку; вимоги до змісту уроку і процесу навчання; вимоги до техніки проведення уроку).
13. Підготовка вчителя до уроку. Планування уроку. Типи і структура уроків.
14. Специфіка і структура уроку засвоєння нових знань, методика його проведення.
15. Комбінований урок: особливості, структура, завдання кожного етапу уроку.
16. Урок узагальнення і систематизації знань. Специфіка і структура уроку.
17. Предметний урок: специфіка і структура. Методика проведення предметного уроку.
18. Уроки природничої освітньої галузі, проведені у нестандартній формі.
19. Урок-екскурсія з природничої освітньої галузі.
20. Типи уроків-екскурсій, їх структура і специфіка.
21. Позаурочна робота природничої освітньої галузі, її види.
22. Значення і завдання позаурочної роботи.
23. Методика організації домашньої навчальної роботи.
24. Літні завдання.
25. Позакласна робота з природничої освітньої галузі.

26. Види позакласної роботи, їх сутність.
27. Позакласне читання у процесі вивчення природничої галузі.
28. Контроль навчальних досягнень учнів початкової школи як невід'ємна складова процесу навчання.
29. Педагогічні вимоги до контролю навчальних досягнень учнів.
30. Основні аспекти процесу оцінювання. Самооцінювання. Технологія портфоліо.
31. Шляхи удосконалення процесу екологічного виховання учнів початкових класів під час вивчення природничої освітньої галузі.
32. Типи уроків природничої освітньої галузі в малокомплектній школі, їх особливості.
33. Організація самостійної роботи в малокомплектній школі під час вивчення природничої галузі. Організація екскурсій.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник. – К.: Веселка, 1998. – 334 с.
2. Височан Л.М. Методика викладання природознавства: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки: 6.010102 Початкова освіта / Л. Височан – Івано-Франківськ: НАІР, 2014. – 170 с.
3. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. та інші. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу»: – Київ.: Видавництво «Алатон», 2019. – 128 с.
4. Гільберг Т.Г. / Навчально-методичний посібник. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу "Я досліджую світ" у 1-2 класах ЗЗСО на засадаї компетентнісного підходу / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2020. – 256 с.
5. Дубяга С.М. Педагогічні технології в початковій школі: Навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Початкова освіта» / Авт.-укл. С.М. Дубяга. – Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2015. – 160 с. – (Інновації в початковій школі).
6. Основи природознавства з методикою навчання: роб. навч. прог. [для студ. напрям підготовки 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. К.А. Романенко. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2017. – 29 с.
7. Спеціальна методика курсу «Я і Україна»: навч. посібник для студентів факультетів дошкільної та корекційної освіти вищих навчальних закладів / уклад. Надія Петрівна Голуб; Міністерство освіти і науки України, Уманський ДПУ імені Павла Тичини. – Умань: ВІЗАВІ, 2015. – 115 с.
8. Танська В.В. Методика навчання природознавства у початковій школі: Навчально-методичний посібник. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – 236 с.

Допоміжна література

1. Бондар В.Г. Позакласна робота з природознавства в початковій школі / В.Г. Бондар // Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки». Вип. № 1, 2017. – С. 25-28. <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/1194/1200>
2. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. інтегр. курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 1 / Гільберг Тетяна та ін. – Київ: Генеза, 2018. – 112 с.: іл.

3. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. інтегр. курсу для 1-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 2 / Тетяна Тарнавська, Ольга Гнатюк, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2018. – 112 с.: іл.
4. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 2-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 1 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2019. – 144 с.: іл.
5. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 2-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2019. – 144 с.: іл.
6. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 3-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 1 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Лариса Грубіян, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2020. – 160 с.: іл.
7. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 3-го кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-х ч.): ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Лариса Грубіян, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2020. – 160 с.: іл.
8. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти (У 2 ч.): Ч. 1 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2021. – 160 с.: іл.
9. Гільберг Т.Г. Я досліджую світ: підруч. для 4 кл. закл. заг. серед. освіти (у 2-ох ч.): ч. 2 / Тетяна Гільберг, Світлана Тарнавська, Лариса Грубіян, Ніна Павич. – Київ: Генеза, 2021. – 160 с.: іл.
10. Єпіхіна М.А. Особливості викладання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у Новій українській школі в контексті педагогіки партнерства / М.А. Єпіхіна // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2019. – Випуск 1 (44). – С. 67–70.
11. Крамаренко А.М. Методика навчання у ВНЗ освітніх галузей «Природознавство» та «Суспільствознавство» [Текст]: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закл. спец. 8.01010201 Початкова освіта / Алла Крамаренко; Бердян. держ. пед. ун-т. – Донецьк: Ландон-XXI, 2013. – 241 с.
12. Крамаренко Алла. Методика навчання природничої, громадянської та історичної освітніх галузей у початковій школі: навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів ОПП "Початкова освіта". Мелітополь: Видавничий будинок Мелітопольської міської друкарні, 2020. 420 с.
13. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство»: роб. навч. прог. [для студ. бакалаврів. 6.010102 «Початкова освіта»] / уклад. Набільська О.В.. – Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. – 32 с.
14. Нова українська школа: порадник для вчителя / за заг. ред. Н.М. Бібік. – Київ: Літера ЛТД, 2018. – 160 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Бібліотека методичних матеріалів для освітян. Всеосвіта. <https://vseosvita.ua/library>
2. Журнал «Учитель початкової школи». <http://pochatkova-shkola.net/journal.htm>
3. Загальна характеристика напрямків виховання. <https://osvita.ua/vnz/reports/psychology/10099/>
4. Методика навчання природознавства в початкових класах. <https://www.twirpx.com/file/1538731/grant/>
5. Нова Українська Школа. Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
6. Онлайн-курс для вчителів початкової школи. <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:MON-EDERA-OSVITORIA+ST101+st101/courseware/1398b87899e34309879164345ffad9b9/4ce20caf76d946eeae73eb8abcda82cc/>
7. Підласий І.П. Педагогіка початкової школи: підручник, 2010. <http://ibib.ltd.ua/osobennosti-malokomplektnoy-shkolyi-26183.html>
8. Про затвердження Державного стандарту початкової освіти. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>

9. Прохоренко Т.В. Особливості навчання учнів у малокомплектній школі / International scientific e-journal ЛОГОС. ONLINE, № 2 (October, 2019). DOI 10.36074/2663-4139.02.01. <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.02.02.html>
10. Сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ». <https://e-learn.uzhnu.edu.ua/>
11. Теоретико-методологічні засади побудови курсу методики викладання природознавства. <https://shag.com.ua/lekciya-tema-teoretiko-metodologichni-zasadi-pobudovi-kursu-me.html>
12. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/nush/04/11/1tipova-osvitnya-programa-rozroblena-pid-kerivnitstvom-oya-savchenko.docx>
13. Формування екологічної культури молоді: практичний посібник / Л.Г. Нечитайло. – Балаклія, 2018. – 75 с. <https://naurok.com.ua/praktichnij-posibnik-formuvannya-ekologichno-kulturi-molodi-66035.html>
14. Як оцінювати учнів 3-4 класів НУШ – методичні рекомендації. <https://nus.org.ua/news/yak-otsinyuvaty-uchniv-3-4-klasiv-nush-metodychni-rekomendatsiyi/>
15. Екологічне виховання молодших школярів в сучасній школі. <https://vseosvita.ua/library/ekologicne-vihovanna-molodsih-skolariv-u-sucasnij-skoli-106024.html>
16. Екологічне виховання на уроках природознавства в початковій школі. <https://vseosvita.ua/library/ekologicne-vihovanna-na-urokah-prirodoznavstva-u-pocatkovij-skoli-50979.html>

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)